

Samenwerken met de gemeente

Hoe kom je als fysiotherapeut in gesprek met de gemeente om gezondheid structureel aan te pakken in de wijk?

2022

Samenwerken met de gemeente

Mensen willen zo lang mogelijk in hun eigen huis en in hun eigen wijk blijven wonen, ook bij gezondheidsproblemen. De zorg verschuift daardoor richting de wijk en richting preventie.

Fysiotherapeuten zijn bij uitstek de professionals die het bewegen in het gezondheidsbeleid in de wijk kunnen brengen. Dat betekent samenwerken met de gemeente. Maar hoe breng je de waarde van fysiotherapie bij je gemeente over de Bühne?

In dit verslag van de masterclass van 20 april 2022 geven KNGF, Gemeente Nieuwegein en Hogeschool Leiden een aantal tips en handvatten om de samenwerking met de gemeente aan te gaan.

De grootste uitdagingen volgens de deelnemers aan de masterclass als het gaat om samenwerken met de gemeente:

1. De juiste persoon vinden
2. Tijd vrij maken
3. Gedeelde lange termijn visie ontwikkelen
4. Belangstelling wekken
5. Geld krijgen
6. Duurzame, structurele samenwerking
7. Goede voorbereiding
8. Partijen op één lijn krijgen
9. Zorg bieden aan mensen die het het hardst nodig hebben
10. Kansen zien

KNGF Toolkit

Samenwerken met de gemeente

Arjan Visscher • Organisator Samenwerken, Koninklijk Nederlands Genootschap Fysiotherapie

Die vraag “hoe kom je binnen bij het gemeentehuis?” was aanleiding voor het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie om een toolkit te ontwikkelen. Het KNGF is van mening dat fysiotherapeutische zorg van waarde is in het publieke domein, de wijk en voor gemeenten.

De gemeente wordt voor fysiotherapeuten steeds meer een belangrijke opdrachtgever of samenwerkingspartner. Maar hoe breng je de waarde van fysiotherapie bij je gemeente voor het voetlicht? En wat is deze waarde precies? Hoe weet je of dit past bij de capaciteiten en visie van je praktijk?

“Het belangrijkste is; ben je geïnteresseerd in je gemeente of wijk waar je praktijk staat?”

Fysiotherapeuten die een idee of een frustratie hebben over hoe iets werkt in hun gemeente, vinden in kleine gemeenten misschien nog wel hun weg via de informele kanalen. Maar bij grotere gemeenten loopt dat bijvoorbeeld via een wijkorganisator. Het belangrijkste is dat je weet wat er speelt in de wijk; deel je de zorg die mensen hebben die bij jou in de praktijk komen, hoor je wel eens wat via de

wijkbeheerder of de wijkvereniging? Dat begint altijd bij de mens; waar wordt die blij van, gelukkig van, wat zit hem soms dwars. Probeer te achterhalen wat er gebeurt in de wijk en bij de mensen in de wijk.

“Het kan zijn dat je patiënten steeds voor hetzelfde ziet terugkomen, terwijl aansluiting bij een sportvereniging meer kan bijdragen aan preventie of ondersteuning.”

Wanneer je contact legt met de gemeente, de ambtenaar die gaat over het gezondheidsbeleid, vraag dan ook waar zijn of haar zorg ligt, waar hij of zij blij van zou worden. Dat is altijd gekoppeld aan wat er gebeurt in de wijk en waar de inwoners behoefte aan hebben. Vaak is dat een combinatie. Niet alleen meer of beter bewegen, maar misschien moeten ook andere zaken (eerst) worden aangepakt, zoals armoede of eenzaamheid. De toolkit geeft praktische handvatten en instrumenten hoe je die inzichten krijgt, waar je informatie kan vinden, wat je kunt doen.

Opbouw van de Toolkit

1. De praktijk

Alles begint met de waarde die jouw praktijk heeft voor de wijk en haar bewoners. Maak daarom een korte analyse van de waarde van jouw praktijk. De waarde van jouw praktijk komt voort uit wat jij belangrijk vindt, hoe jij vindt dat jouw praktijk het beste bijdraagt aan de gezondheid van de bewoners. Je kunt dat herkennen aan die thema's waar jij energie van krijgt en bewust veel energie in stopt. Verder moet je je afvragen of jouw praktijk in staat is om eventueel te veranderen als dat nodig mocht zijn aan de hand van ontwikkelingen in de wijk.

2. De wijk en de omgeving

Want de waarde van je praktijk staat altijd in relatie tot de bewoners. Daarom stel je de volgende vragen:

- Sluit mijn waarde aan bij wat er nodig is?
- Is die waarde duidelijk voor de inwoners?

Kijk en leer van je wijk, je omgeving, de mensen in de wijk. Wie zijn de bewoners en de belanghebbenden? Dat kan heel informeel in gesprek met een inwoner of een patiënt.

Ook kun je informatie vinden bij de gemeente zelf (waarstaatjegemeente.nl) of bij landelijke organisaties (regiobeeld.nl) over het wijkgezondheidsprofiel; hoe is de

wijk opgebouwd, wat is de sociale status van de wijk, welke gezondheidsvraagstukken leven er? Kijk wat er al gebeurt in de wijk vanuit de gemeente of wijkvereniging. Doen zij al iets aan bijvoorbeeld preventie of positieve gezondheid? Wat is hun beleid of visie op het gebied van gezondheid. Je kunt dit vaak vinden op de site van de gemeente. Soms moet je wat verder graven, bijvoorbeeld door naar de begroting of het collegeprogramma te kijken.

Kijk ook eens bij samenwerkingsverbanden die er al zijn. Ter inspiratie of om je bij aan te sluiten. Dat kunnen kleine samenwerkingen zijn in de wijk of wat groter in de regio of gemeente overstijgend. KNGF heeft ruim 60 samenwerkingsverbanden in kaart gebracht. Deze staan in de toolkit.

De informatie die je hebt vergaard en de antwoorden op de bovenstaande vragen leiden tot een plan van aanpak die je met de gemeente bespreekt.

3. De gemeente

Tot slot geeft de toolkit handvatten om in kaart te brengen hoe een gemeente werkt; welke taken en bevoegdheden hebben zij, wie spelen een rol bij die taken en bevoegdheden, welke wetten moeten zij uitvoeren.

Voorbeeld van hoe het niet moet...

 Fysiotherapeut (F) in gesprek met Arjan (A)

Ja, ik heb ook een gesprek gehad met de wethouder.
Ik weet niet precies wat er is gebeurd, maar ik hoor
nooit meer iets van die beste man.

Wat heb je met die man besproken?

Ik heb verteld wat ik kan.

Heb je ook gevraagd waar de wethouder mee te
dealen heeft in zijn werk of wat voor plannen de
gemeente heeft?

Op welke thema's willen de deelnemers samenwerken met hun gemeente?

1. Ouderenzorg; valpreventie, dementie, bewegen
2. Jeugd; overgewicht, bewegen voor kleuters
3. Gezonde leefstijl voor mensen van niet-westerse achtergrond; vrouwen, vluchtelingen
4. Leefstijlinterventie op gezinsniveau
5. Eenzaamheid
6. Sport & gezondheid bieden aan gezinnen in armoede
7. Aansluiten op lokale preventie-akkoorden

Zorg- en Buurtplein in Nieuwegein

Ron van Leeuwen • fysiotherapeut en mede-eigenaar van het Zorg- en Buurtplein de Galecopperboog

Ron van Leeuwen is mede-initiatiefnemer en – oprichter van Zorg- en Buurtplein Galecopperboog. “Ik wilde een gebouw met maatschappelijke waarde. Dan begin je met een visie over een gebouw. Ik wilde geen traditioneel gezondheidscentrum zoals er al zoveel zijn met een aantal huisartsen en met een beetje geluk ook nog wat verpleegkundigen. Ik wilde een centrum waar mensen ook gewoon terecht kunnen en elkaar kunnen ontmoeten waardoor het ook een sociale functie heeft.” Het Zorg- en Buurtplein is sinds 2016 geopend en herbergt een scala aan functies en medewerkers. Naast huisartsen en inwoners zijn er fysiotherapeuten, paramedici, een welzijnscoach en buurtcoach te vinden en kunnen bewoners er terecht voor ‘prikdiensten’ zoals Ron het zegt. Het centrum heeft regionale samenwerkingen met onder andere het ziekenhuis en werkt samen met allerlei partners waaronder de gemeente, de GGD, een welzijnsorganisatie en een theater, in een initiatief genaamd Lijfstyle.

“Als je wilt aanschuiven bij de gemeente dan is het wel handig dat je weet wat er speelt in jouw wijk.”

Met zijn visie voor dit maatschappelijke centrum was samenwerking met de gemeente van doorslaggevend belang. Daarom was de eerste stap het in beeld brengen van de wijk; welke thema’s spelen er in deze wijk, waar gaat het naar toe met de gezondheid.

Om de wijk in kaart te brengen, zijn data nodig. Veel data zijn openbaar maar specifieke en genuanceerde data van bijvoorbeeld de woonzorgwijzer.nl kosten geld. Ron kon hiervoor een subsidie krijgen van ZonMw (de Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie) onder de noemer “de juiste zorg op de juiste plek”.

De data uit de woonzorgwijzer heeft Ron verrijkt met data van de GGD, uitkomsten uit enquêtes in de wijk, informatie uit bijeenkomsten met verschillende groepen en een onderzoek van studenten van de Hogeschool Utrecht die de wijk in gingen. “Zo krijg je informatie uit diverse hoeken en dat betekent dat je niet alleen maar platte cijfers krijgt maar dat die gaan leven.” Uit de uitgebreide analyse bleek dat in de wijk dementie een groot probleem zou worden. Dat geldt natuurlijk voor heel Nieuwegein, maar in deze wijk is dat opvallend sterker het geval. Logisch dus dat het speerpunt van het centrum op de ouderenzorg moest komen te liggen.

Daarnaast zorgden de initiatiefnemers dat zij wisten wat het lokale gezondheidsbeleid in de wijk is. Met al deze informatie gingen zij in gesprek met potentiële partners om gezamenlijk op te trekken in het gezondheidsbeleid in de ouderenzorg. Alles bij elkaar leidde dit tot een gezamenlijk doel, of opgave zoals zij dit genoemd hebben: Gezond en gelukkig oud worden in de wijk Galecop – hoe houden we kwetsbare ouderen weerbaar? Dit vertaalde zich in vier thema’s vanuit specifieke trends:

- Kwetsbaarheid verminderen
- Fysieke conditie optimaal te houden
- Erbij horen
- Zingeving

Doordat zij met verschillende partijen in gesprek waren, kwamen zij als vanzelf in contact met de gezondheidsadviseur van de gemeente, Sabrina Eijk. “We hebben best veel lijnen in de wijk; met winkeliers, de wijkcoördinator, vrijwilligers, bewoners, samenwerking met het

sociaal domein. Dan is het bijna logisch dat je makkelijker kunt aansluiten bij de gemeente.”

Het resultaat van al de inspanningen laat zich niet eenvoudig vertalen naar harde euro’s. De brede samenwerking leidt tot verbindingen met het sociaal domein en het medische domein. En het allerbelangrijkst; je kunt patiënten en bewoners maatwerk bieden en de flow van allerlei mensen in het centrum maakt het makkelijker voor mensen om binnen te komen waardoor ook minder zichtbaar leed boven komt. De instroom is daardoor waarschijnlijk wel wat groter dan bij de directe collega’s. “De geldkwestie is voor mij nooit de insteek geweest. Ik denk ook niet dat je met die insteek bij de gemeente moet aankloppen.”

“Je creëert een netwerk en het woord ‘werk’ zit daar niet voor niets in.”

Perspectief van de gemeente

Sabrina Eijk • Senior health advisor gemeente Nieuwegein

Gemeente en gezondheid gaan hand in hand

Iedere gemeente heeft een ambtenaar of een beleidsmedewerker die zich bezighoudt met de volksgezondheid. Dat is een wettelijke taak van de gemeente. Sinds een paar jaar moeten gemeenten zelf het beleid vormgeven voor onder ander jeugdzorg en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Eén van de belangrijkste onderdelen is preventie, deels ingegeven doordat de kosten van het sociale domein de pan uit schieten. Er zit namelijk geen plafond op de uitgaven met als gevolg dat heel veel gemeenten op dit moment met tekorten op het sociaal domein kampen en moeten gaan nadenken hoe ze ervoor kunnen zorgen dat mensen minder in de zorg terechtkomen. Dat betekent dat je aan de voorkant moet gaan kijken. En dan kom je uit op positieve gezondheid, op preventie. Want je wilt ook graag mensen langer thuis houden.

Visie op gezondheid

Wij hebben het geluk in Nieuwegein dat wij een infrastructuur hebben waarin allerlei maatschappelijke organisaties elkaar opzoeken omdat ze vinden dat we aandacht moesten hebben voor gezondheid en niet voor ziekte. Dit is een belangrijk startpunt dat ertoe heeft geleid dat we met z'n allen de principes van positieve gezondheid hebben omarmd. Ook binnen de gemeente is dit nu het uitgangspunt voor ons gezondheidsbeleid maar ook voor ons jeugdbeleid en het WMO-beleid."

Het was dus heel logisch dat Ron en ik elkaar vonden om samen te werken aan een onderwerp dat ook de gemeente heel erg belangrijk vindt.

Samenwerken begint voor het plan

Als je bij de gemeente wilt binnenkomen, moet je echt de vraag stellen: wat vindt de gemeente belangrijk? Spreek de gemeente aan op die onderwerpen en geef aan op welke onderdelen je van meerwaarde kan en wil zijn en vraag vervolgens of je mee mag doen. Dat is veel makkelijker binnenkomen dan iemand overtuigen van het plan dat je zelf heb bedacht. Ga daarom op zoek naar de bestaande infrastructuur, overleg in de wijk waarin jij werkt, laat je neus daar

af en toe zien. Daar schuiven altijd ambtenaren van de gemeente aan tafel. Dan is contact heel laagdrempelig.

Gezondheid is een “wicked problem”

Gezondheid is best wel een ding binnen Nieuwegein. Op een aantal punten scoren we lager dan landelijk of zelfs provinciaal. We willen toe naar het werken met een wijkagenda: op wijkniveau bepalen wat de dingen zijn die we als gemeente moeten adresseren. Dan is het heel fijn dat je een partner vindt in de wijk die er op die manier ook naar kijkt. En let wel, gezondheid is een “wicked problem”. Oftewel; je hebt meerdere partners nodig maar af en toe botst het ook met elkaar.

Om een voorbeeld te noemen: onze sociale diensten hebben de opdracht om mensen vooral aan het werk te krijgen. Vaak zijn dat mensen die ook een achtergrond hebben van financiële of psychische problemen. Die kun je wel dwingen om aan het werk te gaan, maar als die financiën niet eerst opgelost worden, dan red je dat gewoon niet. Vanuit positieve gezondheid willen we heel graag dat mensen eerst tot rust komen en van daaruit werk gaan zoeken. Je botst dan tegen je eigen sociale dienst aan.

Verplaats je in de gemeente

De gemeente heeft te maken met allerlei inkoopstrategieën, subsidiestromen en ongelooflijk veel belangen. De gemeente wil daarom altijd meedenken om te kijken hoe de verschillende belangen tot hun recht kunnen komen. Juist ook omdat gezondheid zoveel kanten heeft. We zullen dus ook altijd kijken hoe we een idee of een conceptplan kunnen verrijken en effectiever kunnen maken. Neem valpreventie. Dat gaat over veel meer dan alleen maar iemand niet te laten vallen. Dat gaat ook over voeding, over

eenzaamheid en sociale aspecten. Dus als je een plan indient dat zich alleen richt op mobiliteit dan is dat niet voldoende. Zoek daarom in een vroeg stadium de samenwerking en niet pas op het moment dat je geld nodig hebt. Zoek het proces van co creatie op. Dat begint bij het investeren in het netwerk. Dat levert uiteindelijk het meest duurzame resultaat.

Het beeld dat deelnemers hebben over gemeenten:

1. Trage processen
2. Vriendjespolitiek
3. Denkt niet aan beweegzorg bij gezondheidsbeleid
4. Staan niet open voor andere stromingen als paramedisch of positieve gezondheid
5. Willen niet met kleine partij samenwerken

Samen met collega's werken aan je plan

Rob van Bommel • fysiotherapeut en coördinator master Fysiotherapie en Wijkgerichte Bewegzorg

Duurzaam impact maken op de gezondheid in de wijk is een complex verhaal met allerlei stakeholders en verschillende kanten aan een vraagstuk. Dan moet je van vele markten thuis zijn; netwerken, onderzoeken, analyseren, samenwerken, partijen verbinden, draagvlak creëren, een oplossing ontwikkelen en die uitvoerbaar maken. Dat doe je niet zo één, twee, drie. Dat is precies waar de master Fysiotherapie en Wijkgerichte Bewegzorg van Hogeschool Leiden zich op richt.

In een deeltijdstudie ga je samen met medestudenten aan de slag met een plan voor jouw wijk. Daarin komen alle aspecten aanbod aan de hand van vijf rollen die je als fysiotherapeut moet vervullen in dit soort situaties: de zorgprofessional die je bent, innovator om nieuwe dingen te durven starten, de netwerker om contact te maken met gemeente, andere professionals en burgers en burgerorganisaties, de ondernemer om het aanbod te laten aansluiten op de vraag en tot slot de onderzoeker om te ontdekken waar de uitdagingen in jouw wijk liggen door de juiste data te verzamelen en deze op correcte wijze te interpreteren. Maar ook om je idee te toetsen en te ontwikkelen.

In het eerste jaar leer je een analyse te maken van de wijk, burgers met een bepaald complex gezondheidsprobleem en je eigen organisatie; in welke mate ben je bereid te veranderen. Dit levert data op van waaruit je een mogelijke innovatie in jouw wijk in gang kunt zetten. In het tweede jaar geef je dat aan de hand van actieonderzoek handen en voeten.

“Je werkt samen met collega's in een leergemeenschap, geeft elkaar feedback op datgene wat je aan het ontwikkelen bent, helpt elkaar met het vinden van antwoorden op vragen die je hebt.”

Zorgprofessional

Innovator

Netwerker

Ondernemer

Onderzoeker

Student:

Ik weet nog dat ik dacht toen ik tegen de master aanliep: Ja, dit is echt het begin van de oplossing om het zorginfarct te voorkomen. Samenwerken in de wijk met verschillende disciplines, weten wat er in de wijk gebeurt, weten wat de gemeente nodig heeft, visie hebben op de toekomst van de gezondheidszorg. Ik zit in het eerste jaar en ik vind het erg leuk. Het sluit heel erg aan bij wat Den Haag op dit moment wil; de zorg dicht bij de mensen. Dat begint in de wijk.

Contactgegevens Hogeschool Leiden

Rob van Bommel

Teamcoördinator Master Fysiotherapie en Wijkgerichte Beweegzorg

✉ bommel.van.r@hsleiden.nl

☎ 06-48133656

Meer informatie:**Samenvatting**

1. Weet welke waarde jouw praktijk in de wijk heeft of kan brengen
2. Ontwikkel een integrale visie op gezondheid
3. Ken je wijk; wat speelt er, welke trends zijn er, welke projecten, welke spelers, wat zijn de gezondheidsvraagstukken
4. Ga in gesprek met betrokkenen en niet in de laatste plaats met de bewoners zelf
5. Sluit je aan bij samenwerkingsverbanden
6. Ga in gesprek met de functionaris die binnen de gemeente verantwoordelijk is voor gezondheid
7. Kom niet vragen om geld, maar vraag je af wat de ander nodig heeft
8. Bereid een oplossing voor maar werk die samen uit met gemeente en andere betrokkenen
9. Denk in thema's en sluit aan op het lokale gezondheidsbeleid
10. Speel in op de plannen of projecten die de gemeente heeft in je wijk

